

Start zawodowy spełnia ważną funkcję w procesach kształtowania jednostki, modelowania postaw młodych ludzi wobec przyszłości i krystalizacji planów życiowych w okresie dorastania. **Zorientowanie ku przyszłości** jest podstawą pozytywnej adaptacji do wymogów związanych z kolejnymi etapami drogi życiowej człowieka. Uformowanie perspektyw i osadzenie w nich bliższych i odleglejszych celów wynikających z zadań rozwojowych powinno zatem poprzedzać wejście w dorosłość.

Wyniki badań celów i perspektyw życiowych młodzieży w okresie późnej adolescencji wskazują, iż najbardziej istotne są: zdobycie satysfakcjonującego zawodu, założenie własnej rodziny, a następnie osiągnięcie dostatku i wygody. Praca, a co za tym idzie, dochody osobiste stają się niezbędnym warunkiem do założenia rodziny, pierwszym ważnym ogniwem startu życiowego, miernikiem tego, czy "jest się kimś", jak to często określa młodzież.

Chociaż młodzi ludzie konkretnie określają zamierzenia na przyszłość, to szanse na ich realizację w ich mniemaniu są jednak znikome. Wyraźnie dominują postawy zniechęcenia i rezygnacji. Prawa rządzące współczesną gospodarką sprzyjają - zdaniem młodego pokolenia - raczej osobom sprytnym niż pracowitym. Bogacą się, według opinii młodzieży, nieliczni, natomiast przeważająca część społeczeństwa ubożeje.

Większość młodzieży postrzega nierówność szans życiowych spowodowanych pochodzeniem lub sytuacją materialną domu rodzinnego. Do tego dochodzi jeszcze znikoma pomoc państwa oferowana młodzieży w celu pokonaniu trudności startu.

W wyniku tego pojawia się inne groźne zjawisko społeczne - brak zainteresowania formami aktywności publicznej wykraczającymi poza życie rodzinne i krąg przyjacielsko-koleżeński, w więc aspektami życia związanymi ze sprawami o szerszym wymiarze.

Determinanty wyboru zawodu

Życie stawia przed dorastającym człowiekiem obowiązek pracy zawodowej. Dorastająca młodzież uważa się za przygotowaną w słabym stopniu do podjęcia kariery zawodowej, mimo iż na tym etapie to zadanie powinno być już realizowane.

Oczekuje się mianowicie od jednostek wchodzących w życie takiego przygotowania, aby były one zdolne do podejmowania pracy w różnych dziedzinach, władania kilkoma językami obcymi, znajomości innych kultur, obyczajów i tradycji. **Początkującym pracownikom** stawia się warunek mobilności, tj. gotowości do zmiany miejsca zamieszkania lub środowiska, zmiany sposobu życia i odstępstwo od zakorzenionego systemu wartości.

Chcąc robić **kariere na otwartym rynku pracy Unii Europejskiej** trzeba nie tylko opanować rozmaite umiejętności i nauczyć się języków obcych, ale także wykazywać otwartość wobec innych kultur, tolerancję i gotowość do przyjmowania ciągłych zmian we własnym życiu.

Zjawisko braku możliwości podjęcia pierwszej w życiu pracy stanowi przedmiot szczególnego zainteresowania z uwagi na negatywne skutki jednostkowe i społeczne.

W wyniku bezrobocia wśród młodzieży pojawiają się bowiem liczne zagrożenia. W wymiarze jednostkowym skazuje to pełnoletnich ludzi na zależność od rodziny i przymusową "przedłużoną młodość", co z kolei może hamować rozwój osobowości, prowadząc do wypaczeń i degradacji, psychicznych załamań, a nawet samobójstw, a w wymiarze społecznym może się stać podłożem rozwoju zjawisk patogennych i kryminogennych, tworzenia się subkultur młodzieżowych stanowiących formę ucieczki od rzeczywistości. Zjawisko długotrwałego bezrobocia może prowadzić do powstania następujących negatywnych tendencji w postawach i zachowaniach młodych osób:

- obniżenia sprawności intelektualnej oraz zaniku kwalifikacji i umiejętności nabytych w procesie kształcenia (wypadnięcie z zawodu),

- zmniejszenia gotowości do podjęcia obowiązków zawodowych,
- obniżenia progu ambicji życiowych i opóźnienia karier zawodowych,
- zahamowania procesów usamodzielniania się młodego pokolenia,
- przesunięcia odpowiedzialności za własne losy na instytucje lub rodzinę.

Przyczyną bezrobocia wśród młodzieży jest nie tylko brak ofert pracy, ale często niedopasowanie posiadanych przez młodzież kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. Szczególnie nieudolny w Polsce okazuje się system kształcenia zawodowego, zupełnie niedostosowany do zmieniającej się gospodarki. Tymczasem tendencje wśród młodzieży do podnoszenia kwalifikacji są dobrze znane. Jak wynika z badań CBOS, blisko 2/3 młodzieży zgadza się z poglądem, że w Polsce warto obecnie zdobywać wykształcenie. Wskazuje na to malejący odsetek uczniów zamierzających poprzestać na najniższym poziomie wykształcenia oraz wzrost odsetka pragnących ukończyć szkoły wyższe. Spora część młodzieży zdaje sobie sprawę z warunków dających szansę na dobry start zawodowy. System kształcenia natomiast nie zawsze pozwala na realizację tych zamierzeń, czasami wręcz ograniczając i uniemożliwiając młodzieży doskonalenie zdobytych w szkole kwalifikacji i zdobywanie nowych w systemie kursowym.

Źródło:

Fluderska, G., "W lustrze sondażu; romantycy czy ostrożni realiści?" [w:] Fatyga B., Tyszkiewicz, A. (red.), *Dzisiejsza młodzież. Stereotypy i rzeczywistość po 1989 roku*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 1997.

Giermanowska, E., "Praca, bezrobocie, kształcenie - szanse i możliwości wyboru [w:] j.w.

Liberska, H., "Wyobrażenia perspektyw życiowych młodzieży. Zagrożenia dla przyszłości osobistej i świata" [w:] Trempała, J. (red.), *Rozwijający się człowiek w zmieniającym się świecie*, Wydawnictwo WSP w Bydgoszczy 1995.

Sokołowska, A., *Stosunek młodzieży do jej perspektyw życiowych*, PWN, Warszawa 1967.

Turner, J.S., Helms, D.B., *Rozwój człowieka*, WSiP, Warszawa 1999.